

شورای عالی حوزه های علمیه

کلیات و برنامه درسی رشته تخصصی « حقوق و قضای اسلامی » در سطح دو

شماره مصوبه: ۱۸۶۰

شماره جلسه: ۲۶۳

تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۸/۲۹

تاریخ ابلاغ: ۱۴۰۲/۰۹/۲۳

مرجع تصویب: شورای گسترش حوزه های علمیه

حقوق و قضای اسلامی سطح دو ماد ۱. عنوان

بوده که طلاب ضمن فراگیری حقوق و قضای اسلامی فقه، دومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته های حوزه دانشی فقه و اصول متعارف، با مهمترین مفاهیم، اصطلاحات، مبانی، مسائل، روش تحقیق و ساختار حقوق و قضای اسلامی آشنا شده و پس ماد ۳. اهداف از احراز توان علمی با ارائه تحقیق پایانی، موفق به دریافت مدرک سطح دو این رشته می شوند.

- شناخت استدلالی مسائل فقهی و اصولی و روش های استنباط فقهی؛
- آشنایی با مسائل حقوقی و قضایی (دادرسی) مبتنی بر منابع فقهی؛
- آشنایی با متون و منابع مهم مرتبط با این رشته تخصصی و توان استفاده از آنها؛
- آشنایی با مکاتب و نظام های حقوقی؛
- تربیت نیروی انسانی آشنا به مباحث فقهی و حقوقی جهت تصدی امور حقوقی و قضایی در نظام اسلامی؛
- آموزش مهارت های قضایی و مشاوره حقوقی؛
- ایجاد توان پاسخگویی به پرسش های عمومی در حوزه حقوق و قضای اسلامی؛
- تقویت توان تحقیق در حد جمع آوری و جمع بندی مسائل فقهی و حقوقی؛
- تربیت طلاب مستعد جهت ورود به مدارج علمی بالاتر.

ماد ۴. سیاستها

- اهتمام به ایجاد زمینه تعالی اخلاقی و اعتقادی طلاب؛
- اهتمام به رشد جامع و هماهنگ طلاب در ابعاد شناختی، مهارتی و نگرشی؛
- حفظ و تقویت سنت‌های حسنه حوزه‌های علمیه در تعلیم و تربیت؛
- اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- تأکید بر آموزش‌های پژوهش‌گرا؛
- تأکید بر تقویت اعتماد به نفس طلاب در مسائل علمی - پژوهشی؛
- توجه به نیازهای جامعه و نظام اسلامی و کاربردی کردن آموزش؛
- تأکید بر استفاده از اساتید، مدیران و کادر اجرایی مهذب، با تجربه، منظم، خلاق و فعال؛
- تأکید بر آموزش موضوعات اصلی حقوق و قضای اسلامی؛
- تأکید بر بهره‌گیری از ابزارهای نوین و روش‌های کارآمد تعلیم و تربیت و پژوهش؛
- اهتمام به شناسایی، هدایت و حمایت از طلاب مستعد در زمینه تحقیق، تدریس و انجام امور حقوقی و قضایی.

و حضوری است و بدون احتساب زمان تدوین^[1] نظام آموزشی این رشته به صورت نیم‌سال، درسی **ماده 5. نظام آموزشی** حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین تحقیق **تبصره:** تحقیق پایانی، در پنج نیم‌سال ارائه می‌شود. **ماده 6. شرایط پذیرش پایانی، هفت نیم‌سال است.**

- احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- دارا بودن مدرک علمی سطح یک؛
- موفقیت در سنجش علمی؛

فقه و اصول ماده 7. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف: دروس فقه عمومی

ساعت	عنوان کتاب	عنوان درس	ردیف (جدول شماره 1)
70	(کتاب المکاسب) (شیخ انصاری)	فقه 1	1
70	(کتاب المکاسب) (شیخ انصاری)	فقه 2	2
70	(کتاب المکاسب) (شیخ انصاری)	فقه 3	3

70	(کتاب مکاسب) شیخ انصاری	فقہ 4	4
280		جمع ساعت	
عنوان درس	ردیف ب: درس فقہ اختصاصی	(جدول شماره 2)	
1 (فقہ القضاء)			
2 (رار و شهادات)			
3 (فقہ القصاص)			
4 (فقہ الحدود)			
5 (اعد فقہ مدنی)			
6 (زایی و قضایی)			

جمع ساعت

درس

موضوع این جدول توسط واحد آموزشی تخصصی اجرا شده و نمرات آن در جدول دروس تخصصی، ثبت خواهد شد.

عنوان درس	ردیف	ج: درس اصول	(جدول شماره 3) شد.
اصول فقہ 1	1		
اصول فقہ 2	2		

3 اصول فقه 3

4 اصول فقه 4

جمع ساعت

ردیف	عنوان درس	جمع ساعت
1	آیات الاحکام	
2	فلسفه اسلامی	فقه
3	مهدویت	شبهات
4	ولایت فقیه	شبهات
5	علوم حدیث (رجال و درایه)	بررسی سندی

جمع ساعت

مادّه 9: عناوین و مشخصات تفصیلی

اهداف ساعت عنوان در سردیف (جدول شماره 5) تخصصی دروس

- آشنایی با کلیات علم حقوق شامل: مفاهیم و موضوع، مبانی، 32 مقدمه علم
- اهداف، قلمرو و منابع به همراه تبیین قواعد و نظام‌های مهم حقوق 1
- حقوقی (با تأکید بر نظام حقوقی اسلام و ایران)
- آشنایی با مفهوم و تاریخ حقوق اساسی، دولت، حاکمیت، 32 حقوق
- حکومت در مکتب حقوقی اسلام و سایر مکاتب حقوقی، اساسی 2
- ساختار حاکمیت مبتنی بر ولایت فقیه در قانون اساسی
- جمهوری اسلامی ایران، نقش مردم در حکومت و حقوق و آزادی‌های فردی در حقوق موضوعه
- آشنایی با کلیات حقوق جزا (تقسیمات حقوق، تعریف و 32 حقوق جزای
- ویژگیهای حقوق جزا، ارتباط آن با سایر علوم و تحولات حقوق عمومی 1 3
- جزا)، مفهوم شناسی جرم، اصول کلی حاکم بر حقوق جزا،

اهداف ساعت عنوان درس ردیف

- ارکان عمومی جرم، اسباب اباحه جرم (ضرورت، اجازه قانون، حکم قانون، امر آمر قانونی، اجرای قانون اهم و دفاع مشروع) و طبقه‌بندی جرایم در حقوق
- آشنایی با مفاهیم و احکام بزهکار (مباشر، شریک و معاون) 32 حقوق‌جزای
- عمومی 2 4 اعم از شخص حقیقی و حقوقی، مفهوم و مبانی مسؤولیت کیفری و عوامل رافع آن (اکراه، جنون، کودکی، جهل و اشتباه) در حقوق .
- آشنایی با واکنش در برابر جرم (مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی) 32 حقوق‌جزای
- عمومی 3 5 به تعیین مجازات، معافیت، تخفیف و تشدید آن، تعویق و سقوط مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی در حقوق
- آشنایی با اهمیت، ماهیت و ارکان تشکیل دهنده جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص و شخصیت و مجازات آنها در حقوق؛ مانند: قتل، سقط جنین، ضرب و جرح، منازعه، توهین، افتراء، قذف، آدم ربایی و بازداشت غیر قانونی
- 32 حقوق‌جزای
- اختصاصی 2 7 آموال و مالکیت و مجازات آنها در حقوق؛ مانند: کلاهبرداری، سرقت، خیانت در امانت، اختلاس، صدور چک پرداخت نشدنی
- آشنایی با اهمیت، ماهیت و ارکان تشکیل دهنده جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی و مجازات آنها در حقوق؛ مانند: محاربه، بغی، افساد فی الارض، جاسوسی، جعل، قلب سکه و ارتشاء
- 32 حقوق‌جزای
- اختصاصی 3 8 آشنایی با مفاهیم و مباحث مربوط به اهلیت، شخصیت، حقوق
- مدنی 1 9 محجورین و حمایت از آنها در حقوق

اهداف ساعت عنوان درس ردیف

حقوق	32	آشنایی با مفاهیم و مباحث مربوط به اموال و مالکیت، اقسام
مدنی 2	10	آنها، طرق تحصیل مالکیت، آثار و احکام تصرف، وقف و نهادهای مشابه در حقوق
حقوق	32	آشنایی با اصول و مقررات حاکم بر قراردادها (از جمله
مدنی 3	11	شرایط صحت قراردادها و آثار حقوقی آن) خسارات ناشی از عدم اجرای قراردادها، شروط ضمن عقد، معاملات فضولی، انحلال قراردادها و سقوط تعهدات در حقوق.
حقوق	32	آشنایی با اسباب و آثار الزامات خارج از قرارداد در حقوق؛ از
مدنی 4	12	جمله: غصب، اتلاف، تسبیب، لاضرر، مسئولیت مدنی و ضمان.
حقوق	32	آشنایی با موضوعات و مسائل مهم حقوق خانواده در حقوق؛
مدنی 5	13	مانند: تشکیل خانواده، حقوق زوجین و اولاد و انحلال خانواده
حقوق	32	آشنایی با عقود معین (دارای نام، ماهیت و آثار حقوقی خاص
مدنی 6	14	در حقوق) مفهوم و اوصاف عقد بیع، اجاره، قرض، جعاله، صلح، وکالت، عاریه، ودیعه و احکام خیارات مختص و مشترک
حقوق	32	آشنایی با عقود معین (دارای نام، ماهیت و آثار حقوقی خاص در
مدنی 7	15	حقوق) مفهوم و اوصاف عقد ضمان، حواله، کفالت، رهن، هبه، عقود مشارکتی (مضاربه، مساقات، شرکت و مزارعه)، آشنایی با مباحث شفعه، وصیت و ارث
حقوق	32	آشنایی با مفاهیم مرتبط با تجارت، اعمال تجاری، بنگاه های
تجارت 1	16	تجاری، الزامات تاجر و شرکت های تجاری (شرکت های سهامی عام و خاص، با مسئولیت محدود، نسبی و تعاونی) و قواعد حقوقی حاکم بر آنها در حقوق موضوعه
حقوق تجارت	32	آشنایی با انواع، ویژگیها و آثار حقوقی اسناد تجاری

اهداف ساعت عنوان درس ردیف

17	2	آشنایی با مقررات اعسار، افلاس و ورشکستگی در حقوق 32 حقوق تجارت
18	3	موضوعه
		آشنایی با کلیات (مفاهیم، اهداف، فوائد و اصول حاکم)، 32 آیین
19	دادرسی	سازمان قضایی، صلاحیت محاکم (ذاتی، نسبی و محلی) و
	مدنی 1	مأمورین قضایی و حدود اختیارات آنها در حقوق موضوعه
		آشنایی با امور قضایی و دادخواست، ابلاغ، ترتیب رسیدگی، 32 آیین
20	دادرسی	تصمیمات قضایی (دستور قضایی، قرارهای اعدادی، قرارهای
	مدنی 2	نهایی و احکام) و آثار مترتب بر آن در حقوق موضوعه
		آشنایی با نحوه اجرای آراء (داخلی و خارجی)، مأمورین اجرا و 32 آیین
21	دادرسی	وظایف و اختیارات آنها، توقیف اموال، تامین خواسته و
	مدنی 3	موانع اجرای آراء
		(اجرای
		احکام)
		آشنایی با مفاهیم، سیستم های دادرسی، اصول حاکم بر 32 آیین
22	دادرسی	دادرسی، نهاد دادرسی، ضابطین قضایی و مقررات ناظر به
	کیفری 1	مراحل تحقیق مقدماتی، تعقیب و دادرسی در حقوق
		موضوعه.
		آشنایی با دادگاه های کیفری، مراحل رسیدگی، صلاحیت 32 آیین
23	دادرسی	محاکم، نحوه اصدار رأی، اعتراض به آراء و ادله اثبات خاص
	کیفری 2	کیفری در حقوق موضوعه
		آشنایی با مقررات حاکم بر اجرای احکام کیفری، اقسام 32 آیین
24	دادرسی	مجازات و نحوه اجرای آن به همراه تبیین فرایند و نحوه اجرای
	کیفری 3	احکام کیفری در خصوص اشخاص حقوقی

اهداف ساعت عنوان درس ردیف

آشنایی با حقوق حاکم بر نهادها و اعمال اداری در جمهوری 32 حقوق‌اداری
اسلامی ایران از منظر اسلام و حقوق موضوعه و کسب‌نظری و کارگاه 25
مهارت بررسی مباحث کیفری و حقوقی در خصوص پرونده عملی‌عاوی اداری
های کمیسیون های شبه قضائی، ثبت احوال، بیمه و بورس به
صورت کارگاهی

آشنایی مقدماتی با مبانی علمی حقوق ثبت اسناد و املاک 32 حقوق ثبت
شامل چستی و چرایی رشته و نظام های ثبتی موجونظری و کارگاه 26
کشورها و با قوانین اصلی کشور در حوزه ثبت اسناد و املاک عملی دعاوی
و کسب مهارت بررسی مباحث کیفری و حقوقی در خصوص ملکی و
پرونده های ملکی، ثبتی، محیط زیست و منابع طبیعی به ثبتی و
صورت کارگاهی محیط
زیست

ارتقاء سطح مهارت تدوین طرح تحقیق و جمع اوری و 32 روش
ارزیابی اطلاعات با تاکید بر نگارش قضائی‌نظری تحقیق و 27
عملی نگارش
فقهی و
حقوقی

848 جمع ساعات

تبصره 1: ارائه تحقیق پایانی با هدف ارائه پژوهش در یکی از موضوعات

مرتبط با مباحث حقوق و قضای اسلامی الزامی میباشد؛ ضریب محاسبه این تحقیق در ثبت نمره، 64 ساعت

تبصره 2: ساعت ارائه دروسی که به صورت نظری و عملی ارائه میگردد(موضوع ردیفهای 25، محاسبه میگردد.

. در این نظام هر درس به صورت مستقل [1] 26 و 27) به میزان دو برابر ساعت مصوب در جدول فوق خواهد بود.

ارزیابی می‌شود و قبولی یا ردّ در یک درس، تأثیری در قبولی یا ردّ دروس دیگر ندارد.